

BOJI V ALŽIRIJI SE BLIŽAJO KONCU?**PREDSIEDNIK ALŽIRSKE VLADE POJDE V PARIZ**

Zadnji govor predsednika De Gaulla je že imel zelo pomemben učinek. Po 68 mesecih krvavih bojev obstaja danes upanje, da bosta Francija in alžirska narodnoosvobodilna vojska končno sklenili premirje in da se bodo njuni dosedanji spori pričeli odsej reševati z miroljubnimi sredstvi. Alžirska začasna vlada, ki se nahaja v Tunisu, je pred dnevi sprejela vabilo generala De Gaulla, naj pridejo njeni predstavniki na pogajanja v Pariz. Odposlanstvo bo vodil sam predsednik alžirske vlade Ferhat Abbas, ki je v uradni izjavi za tisk med drugim dejal: »Zadnje stališče predsednika francoske republike pomeni sicer določen napredek v primeri s prejšnjim, a se še vedno mnogo razlikuje od našega. Ker pa naša vlada želi, da se nehajo boji in da se vprašanje dokončno uredi, je kljub temu sklenila poslati odposlanstvo v Pariz, da se sestane z generalom De Gaulle. Začasna vlada bo svojemu spolnomočenemu odposlancu poverila nalogo, da pripravi podrobnosti potovanja. Alžirsko ljudstvo mora ostati v bojni pripravljenosti. Narodnoosvobodilna vojska bo odločno nadaljevala boj, dokler ne bo dosegla svojega cilja.«

NACELO SAMOODLOČBE

Politično pomembnejši je pa gotovo tisti del izjave, kjer je med drugim rečeno: »General De Gaulle je v imenu Francije ponovno najočitneje poudaril, da ima alžirsko ljudstvo pravico do samoodločbe. Če bo ljudsko glasovanje tako pripravljeno, da bo popolnoma zajamčena volilna svoboda, je alžirska začasna vlada prepričana, da se bo ljudstvo izjavilo za neodvisnost.«

Predsednik De Gaulle v govoru z dne 11. junija ni sicer povabil alžirskih voditeljev v Pariz, da bi se pogajali o izvedbi referendumu, temveč je le dejal, da je pripravljen pričeti razgovore o prenehanju bojev ter o usodi bojevnikov in njihovega orožja. Vsa komur pa je jasno, da je uspeh pogajanj predvsem odvisen od tega, ali se bodo Francozi in Alžirci natančno sporazumeli, kako naj poteče ljudsko glasovanje.

MORALNA ZMAGA

Najnovejši dogodki obenem zgovorno dokazujejo, da alžirska narodnoosvobodilna vojska ni nekakšen skupek tolovajev, kot so jo mnogi v Franciji nazivali, temveč da predstavlja najbolj zdravo in zavedno jedro alžirskega naroda, ki se z orožjem hoče osvoboditi 130-letnega tujega jarma. Samo njenemu vztrajnemu boju se je treba zahvaliti, če so Francozi spoznali, da brez Alžircev, organiziranih v narodnoosvobodilnem gibanju, nikakor ne morejo rešiti svojega najbolj kočljivega notranjepolitič-

nega vprašanja. Vabilo, ki ga je De Gaulle poslal alžirski vladi, pomeni tudi uradno priznanje, da je samo ona resnični predstavnik alžirskega naroda. Zato lahko upravičeno trdimo, da so Alžirci v boju za narodno neodvisnost dosegli te dni svojo prvo veliko moralno zmago.

USPEH GENERALA DE GAULLA

Sedanji pomemben preokret v alžirsko-francoskih odnosih gotovo predstavlja tudi znaten uspeh za generala De Gaulla. Če si je namreč upal uradno povabiti v francosko prestolnico najvišje predstavnike alžirskih upornikov, pomeni, da se čuti varnega pred najnovejšimi napadi politične desnice, ki jo vodita njegov bivši ožji sodelavec Soustelle in bivši ministrski predsednik Bidault, ter da zlasti z gotovostjo lahko računa na poslušnost vojske.

Politični opazovalci izključujejo možnost, da bi se vojska v Alžiriji zdaj uprla De

Gaullu, ker je v zadnjih mesecih premetil v Francijo kar 13-od skupnih 14 generalov in jih nadomestil s sebi popolnoma zvestimi častniki.

Nevarnejši so pa desničarji v Franciji in francoski kolonisti, ker se boje, da se približuje trenutek, ko bodo prišli ob velike gospodarske koristi, ki jim jih daje njihov privilegirani položaj v Alžiriji. Na razgovore ne morejo končno prijazno gledati niti kitajski komunisti, ki so prav zadnje čase navezali tesne stike z alžirsko začasno vlado in ki bi v primeru uspešnega zaključka pariških pogajanj zgubili lepo priložnost za utrditev svojega vpliva v tem važnem delu afriške celine.

Vsa ta dejstva dokazujejo veliko važnost novih dogodkov, a iz njih obenem izhaja, kako je alžirsko vprašanje zapleteno in ga zato ne bodo najbrž tako kmalu dokončno rešili.

Pokrajinske in občinske volitve na Tržaškem

Dne 23. oktobra bodo volivci s Tržaškega ozemlja volili svoje zastopnike v pokrajinskem svetu, istega dne pa bodo upravne volitve v občinah Milje, Devin-Nabrežina, Dolina, Zgonik in Repentabor. V tržaški občini ne bo upravnih volitev, kajti današnjemu mestnemu svetu poteče mandatna doba šele leta 1962.

Kot vse kaže, bodo volitve v pokrajinski svet spet potekale na osnovi odloka generalnega komisarja Palamare, ki je leta 1956 bistveno spremenil volilni zakon, veljaven za vse pokrajine Italije. Ta zakon določa, da glavno mesto pokrajine ne sme imeti v pokrajinskem svetu več kot polovice vseh svetovalcev, ker pripada druga polovica podeželju. To je bilo določeno predvsem zaradi tega, ker so gospodarske koristi glavnega mesta pogostoma povsem drugačne kot ostalega ozemlja in se je zakonodajalcu zdelo pravično, da se tudi te koristi primerno zaščiti-jo v pokrajinskem zboru.

Dr. Palamara očitno ni tega mnenja, saj je odredil, da od 16 posamezno izvoljenih svetovalcev pripade Trstu kar 14, vsemu ostalemu ozemlju pa samo dva. Podeželje obsega dve volilni okrožji: devinsko-nabrežinsko in miljsko. V prvo okrožje so poleg devinsko-nabrežinske občine vključeni občini Zgonik in Repentabor ter deli tržaške občine, in sicer Sv. Križ, Prosek, Kontovel, Opčine, Barkovlje ter celo del Grete, ki je izrazito mestni okraj. Miljskemu okrožju so pa priključili dolinsko občino in Bazovico.

Že sama porazdelitev volilnih okrožij dokazuje, da ne more biti slovensko podeželje

primerno zastopano v pokrajinskem zboru, kar je tudi potrdil izid zadnjih volitev, ko smo Slovenci dobili le dva zastopnika: komunista dr. Šiškoviča in neodvisnega svetovalca Maria Grbca.

Zelo važna je nadalje naslednja ugotovitev: volilni zakon je bil spremenjen, ne da bi o tem prej razpravljala zakonodajna oblast, to je poslanska zbornica in senat. Iz tega lahko sklepamo, da dr. Palamara ni tu samo najvišji predstavnik izvršne oblasti, se pravi vlade, temveč tudi zakonodajalec. Ker takšne pravne ureditve ne predvideva noben člen italijanske ustave, sta možna dva zaključka: ali je Palamarov odlok protiususten in zato nezakonit, ali pa naše ozemlje ni sestaven del Italije.

Gre vsekakor za veliko pravno zmedo, ki ne more nikomur koristiti, temveč omogoča, da marsikdo tu po svoje tolmači in spoštuje zakone.

OBČINSKE VOLITVE

Kot smo že omenili, bodo konec oktobra tudi upravne volitve v vseh štirih slovenskih občinah na Tržaškem in v Miljah, ki so pretežno italijanske. Položaj v Dolini, Zgoniku in na Repentabru z narodnega vidika ni zaskrbljiv, ker gre za popolnoma slovenske občine, kjer volivci brez pomislekov lahko glasujejo za tisto listo, katere program najbolj ustreza njihovemu svetovnemu nazoru in političnemu prepričanju. Dve slovenski listi sta v teh občinah celo nujni, da se ne uveljavljata

(Nadaljevanje na 2. strani)

RADIO TRST A

Nedelja, 26. junija, ob: 9.00 Kmetijska oddaja; 9.30 Slovenski narodni motivi; 10.00 Prenos sv. maše iz stolnice Sv. Justa; 12.00 Vera in naš čas; 13.00 Kdo, kdaj, zakaj... Kronika sedmih dni v Trstu; 13.30 Glasba po željah; 15.00 Folklorni ansambel »Srečko Dražil«; 15.40 Poje Duo sa Kvarnera z ork. Franka Russa; 18.30 Slovenske zborovske pesmi; 19.00 Nedeljski vestnik; 21.00 Pesniki in njih stvaritve: »Milan Rakič« (M. Jevnikar); 22.00 Nedelja v športu.

Ponedeljek, 27. junija, ob: 14.30 Teden v svetu; 18.00 Oddaja za najmlajše — Fr. Milčinski: »Mogočni prstan«, pravljica v treh delih (3. del), igrajo člani RO, nato Iz jugoslovanske folklorne; 20.30 Giuseppe Verdi: »La Traviata«, opera v treh dejanjih. Orkester in Zbor Akademije Sv. Cecilije v Rimu. Približno ob 22. uri: »Mala literarna oddaja«.

Torek, 28. junija, ob: 18.00 Radijska univerza — Tone Penko: Strupi, mamila in nasladila: »Strupene gob«; 18.45 Vokalni kvartet »Večernica«; 19.00 Sola in vzgoja — Ivan Teuerschuh: »Naše šolske razstave«; 21.00 S popevko okrog sveta — Saša Martelanc: »O sole mio« in »Torna Surriento«; 22.00 Umestnost in življenje — Miran Pavlin: »Nagrajenci XXX. umetnostne biennale v Benetkah«; 22.15 Grbčevi, Boštjančičevi in Merkujevi samospevi.

Sreda, 29. junija, ob: 8.30 Iz slovenske pesmarice; 10.00 Prenos maše iz stolnice Sv. Justa; 11.30 Oddaja za najmlajše — »Veseli avtostop«, pravljica (Saša Martelanc), igrajo člani RO; 14.30 Vaški kvintet »Veseli planšarji«; 16.00 Chopin: Štiri mazurke za klavir; 17.00 Manuel De Falla: Triogelnik, baletna suita; 18.00 Novela — Ksaver Meško: »Poglavje o Mimici«; 18.20 Saint-Saëns: Koncert v h-molu, op. 61 za violino in orkester; 19.00 Zdravstvena oddaja (dr. Milan Starc); 21.00 »Resnica«, igra v 3 dej., (Achille Torelli - Nada Konjedic), igrajo člani RO, nato Jugoslovanske ritmične popevke.

Četrtek, 30. junija, ob: 18.00 Radijska univerza — Ivan Artač: Razvoj Evrope: I. del Srednji vek; »Novo tisočletje«; 18.35 Slovenske vokalne zasedbe; 19.00 Širimo obzorja — Saša Rudolf: Odkrili smo prvine: »Najmanjši delci stvarstva«; 21.00 Obletnica tedna — Anton Mlinar: »Desetletnica napada na Južno Korejo«. Približno ob 22. uri: Iz sodobne književnosti: Vasco Pratolini in njegova knjiga »Sal« (Josip Tavčar).

Petek, 1. julija, ob: 18.00 Mirko Javornik: »Mali-kovanje osebnosti v Bizancu«; 18.10 Čajkovski: Simfonija št. 4; 19.00 Sestanek s poslušalkami (Marjana Prepeluh); 21.00 Umetnost in prireditve v Trstu; 22.00 Znanost in tehnika — Mario Kalin: »Novi postopki za konserviranje sadja«; 22.15 Koncert sopranistke Nade Zrimšek, pri klavirju Breda Rajh.

Sobota, 2. julija, ob: 13.30 Dobrodošle! Plošče prvič v oddaji; 15.00 Koncert operne glasbe; 16.00 Dante Alighieri: Božanska komedija - Vice, 32. spev. Pripravil B. Tomažič, prevod A. Gradnik; 18.00 Gospodarski in socialni dvig italijanskega Juga — Fr. Jeza: »Gospodarske možnosti Juga«; 18.30 Slovenske instrumentalne zasedbe; 19.00 Pisani balončki, radijski tednik za najmlajše; 20.40 Zbor Emil Adamič; 21.00 »Gospod, ki je iskal pokoja«, radijska burka, (August Kotzebue - Edvard Traven), igrajo člani RO; 22.45 Pojeta Majda Sepč in Polonca Lesjak s sekstetom Boruta Lesjaka.

TEDENSKI KOLEDARČEK

- 26. junija, nedelja: Virgilij
- 27. junija, ponedeljek: Ladislav
- 28. junija, torek: Irenej
- 29. junija, sreda: Peter in Pavel
- 30. junija, četrtek: Emilija
- 1. julija, petek: Bogoslav
- 2. julija, sobota: Marija, Oton

TELEVIZIJSKI PRENOSNIK NA SV. GORI

Delavci ljubljanske Radio-televizije so zadnji teden postavili nov televizijski prenosnik na Sv. gori. Povezan je s tistim na Nanosu, ki sprejema program iz glavnega slovenskega oddajnika na Krvavcu. Da se omogoči prenos slovenskega televizijskega programa na vsem Goriškem, bodo v kratkem namestili nova televizijska prenosnika tudi v bližini Anhovega in Tolmina.

Konec Eisenhowerjevega potovanja

V ponedeljek je ameriški predsednik Eisenhower zaključil dolgo potovanje po Daljnem vzhodu. Državnik ni, kot znano, obiskal Japonske, ker so zadnji teden izbruhnile velike demonstracije in so japonska oblastva sama obisk v poslednjem trenutku odsvetovala. Toplo je pa bil sprejet pri Čangkajšekju na Formozi, kjer je obljubil denarno in vojaško pomoč. V Južni Koreji je pa doživel Eisenhower pravo zmagoslavje. En milijon ljudi ga je pozdravljalo. Obveščevalci so predsedniku politično modro prišepnili, naj obsodi prejšnjo samooblastno vlado Syngman Rheeja. Obenem pa si je pridobil Južne Korejce z izjavo, da, če jih bodo napadli komunisti s severa, bodo ameriške čete takoj prišle na 38. vzporednik, kjer teče danes meja med Severno in Južno Korejo. Obljubil je tudi, da bo pod-

prl željo te države, da postane članica Organizacije združenih narodov.

Izjava bo razburila najprej Kitajsko, ki meni, da ima s šeststo milijoni prebivalcev prej pravico postati članica, kakor pa mala, polovična Koreja.

Po vsem tem sodeč je ta obisk ameriškega predsednika imel bolj vojaški kot pa politični pomen.

Odgovor kanclerja Raaba

Avstrijski kancler Raab je izročil v torek italijanskemu veleposlaniku odgovor na Tambronijevo pismo. Italijanski ministrski predsednik je namreč predlagal, naj bi se zopet začela pogajanja zaradi Južne Tirolske. Avstrijska vlada pa je mnenja, da Tambronijevo pismo ne vsebuje ničesar novega, kar bi odprlo pot za nadaljevanje razgovorov. Avstrija zahteva, da pristane Italija na popolno samoupravo bencenske pokrajine, in sicer s posebnim zakonom, ne samo »de facto«, to se pravi s tihim priznanjem nekega dejanskega stanja. Raab je že naročil avstrijskemu predstavniku pri Združenih narodih, naj zahteva vpis južno-tirolskega vprašanja na dnevni red razprav.

Italiji zadeva ni prav vseč, zato se pojavljajo glasovi, da bodo politična pogajanja zastran avstrijske manjšine nadaljevali tajno v neki nevtralni državi. Brez dvoma vpliva na tako želje tudi bližnji obisk Hruščeva na Dunaju, ki se bo gotovo kazal kot podpornik avstrijskih teženj v trenjih z zapadnimi državami.

Pokrajinske in občinske volitve

(Nadaljevanje s 1. strani)

kakšna italijanska lista, za katero bi morda glasovala peščica prišlekov.

Povsem drugačno je stanje v devinsko-nabrežinski občini, v katero se je po vojni vselilo toliko Italijanov, da je njena narodnostna sestava že hudo izmalničena. Kakšno stopnjo je raznarodovalni razvoj tu dosegel, je najbolje razvidno iz seznama volivcev. Konec januarja 1952. leta je bilo v seznamih vpisanih 3.317 volivcev, štiri leta zatem 3.623, konec letošnjega maja pa kar 4.167. V primeri z letom 1952 je torej število volivcev naraslo za nekaj več kot 25 odstotkov.

Ker volilni zakon omogoča, da lista, ki prejme največ glasov, dobi 16 od 20 razpoložljivih mest v občinskem svetu, in ker bodo Italijani, kot nas izkušnja uči, tudi to pot po vsej verjetnosti nastopili enotno, obstaja nevarnost, da Slovenci občino zgubijo, če se volivcem predstavijo z dvema listama, kot se je na primer zgodilo še pri zadnjih upravnih volitvah.

Kaj bi pomenila izguba občine za tamkajšnje Slovence in za vso našo manjšino, ni treba posebej poudarjati. Zato sama zdrava pamet narekuje, da morajo Slovenci v Nabrežini nastopiti pri volitvah enotno. In takega mišljenja je oaromna večina naših ljudi po vsej nabrežinski občini. Zato bi tudi predstavniki posameznih političnih skupin lahko brez težav dosegli pameten sporazum, katerega vrhovni cilj bi bila obramba našega narodnega obstanka na domačih tleh.

D. L.

IMAJO PRAVI

Na Poljskem bo s prvim julijem dobil veljavo zakon, ki določa zelo stroge kazni za davkoplačevalce, ki so utajili dohodke ali pa celo samo nemarno izpolnili prijavno polo. Postava predvideva zapor do treh let in globo do enega milijona zlotov. Zdi se, da se dogajajo na Poljskem prav taki primeri kot v Italiji. V »črnih bukvah« nemarnih in sleparskih davkoplačevalcev, ki so jih objavljali tudi dnevni časopisi, smo brali najbolj znana imena tovarnarjev, filmskih igralk, veletrgovcev, ki so prijavi par stotisočev dohodka, oblastva so jim pa dokazala po nekaj desetini ali celo stotin milijonov letnih dohodkov. Ko gre za denar, zamre čut državljske dolžnosti pri vseh bogatih — pri revežu pa že tako iztaknejo zadnjo lirico.

TONYJA SO UKRADLI

V Londonu imajo poseben muzej, kjer stojte voščene figure vseh največjih zgodovinskih in sedanjih osebnosti. Posnete so do pičice natančno po živih vzorcih. V muzej so postavili tudi podobo Tonyja Armstronga, moža princesinje Margarete. Prejšnjo soboto je pa voščeni Tony nenadoma zginil s svojega prostora. Policija ga je zaman iskala; saj stane 900.000 lir. V ponedeljek zjutraj pa je neki stražnik opazil v javni telefonski celici nepremičnega moža v večerni obleki. Ker se dolgo ni premaknil, je stražnik pristopil in je ves iznenaden prepoznal Margaretinega moža. Šele ko ni bilo iz njega ne glasu ne giba, se je uveril, da ima pred seboj le ukradeno voščeno figuro visokega ženina.

SMRT UGLEDNA ISTRANA

V Zagrebu je 14. junija umrl profesor Nikola Žic, star 78 let. Rojen je bil v Vrbniku na otoku Krku, a je vse svoje življenje posvetil Istri. Po škofu Dobrili ni imela Istra tako vnetega rodoljuba in bojavnika za svoje pravice, kot je bil rajni Žic. Dolgo let je poučeval na gimnaziji v Pazinu. Prehodil in poznal je do dna vso istrsko zemljo in njene ljudi. Sad njegovih raziskovanj je knjiga »Istra« v dveh delih. V njej je podal poljuden in obenem znanstven zemljepisni, zgodovinski in narodopisni oris svoje dežele.

Njegovi gospe soprogi in družini izražamo globoko sožalje.

Zaključek pomembnega obiska

Dolgi razgovori med maršalom Titom in predsednikom Naserjem so naleteli na precejšen odmev v svetovni javnosti. O razgovorih je bilo izdano uradno poročilo, ki med drugim pravi, da so vse države, ne samo velike, soodgovorne za mir na svetu. Obe državi, nadaljuje poročilo, bosta zastavili svoje sile, da se prepreči naraščanje politične napetosti in da se izboljšajo odnosi med vsemi državami. Zato bosta Jugoslavija in Združena arabska republika podpirali vse mirovne pobude in še posebej delo ženevske komisije za prepoved poskusov z atomskim orožjem.

Politični opazovalci na Zahodu sodijo, da pomeni sestanek Tito - Naser začetek obsežne politične dejavnosti vidnejših nevtralnih držav, ki bodo odigrale važno vlogo v mednarodnem političnem življenju.

Zato mnogi menijo, da so v zvezi prav s to dejavnostjo ostri napadi proti jugoslovanskim »revizionistom«, ki jih je izrekel voditelj romunske komunistične stranke Jurij Dej na zborovanju v Bukarešti vpricho Nikite Hruščeva. Vsi izpadi pa ne morejo spraviti s sveta dejstva, da se srednje in

male države skušajo osvoboditi kakršnekolikoli odvisnosti velesil.

— • —

DENARNI OBTOK

Guverner državne Italijanske banke je izdal poročilo o denarnem obtoku v letu 1959. Prva značilnost je, da so se zamenjali bankovci po 500 lir s kovanci iste vrednosti. Na koncu leta je krožilo v državi 490.173 bankovcev in 37.173 kovancev po 500 lir. Papirnega denarja po 10.000 lir je šlo iz roke v roke 77 odstotkov, 12 odstotkov po 5000 lir in le 8,5 odstotka po 1000. Brez manjšega dobriza je ves obtok znašal 2257 milijard lir.

Te suhe številke pa pojasnjujejo še neko drugo gospodarsko-socialno plat, in sicer da se je temelj kupne zmogljivosti znatno zvišal. Za tisoč lir danes ne kupiš skoro nič; zato tudi takih bankovcev ne tiskajo. Šele pri desettisočaku lahko rečeš, da imaš nekaj malega v žepu. To resnico vedo zlasti naše gospodinje, ki gredo s petimi tisoči na trg in v trgovino, pa prinesejo komaj polno torbo domov.

ZA PREDJUŽNIK

Še pred koncem meseca se bo zopet moral zagovarjati pred sodniki eden izmed nacističnih zločincev. Mož, čigar zverinska narava je šele sedaj prišla na dan, je Friedrich Knackendorfer, gestapovski častnik. Njemu je bila podrejena vsa zasedena Galicija. Nemški divjak je prevzel nalogo, da bo iztrebil vse poljske žide. Hodil je po ghetih, židovskih ulicah ter po bolnišnicah in kjer je naletel na kakšnega Juda, ga je neusmiljeno ustrelil. Pred pajdaši se je rad

bahal, da mora vsak dan za predjužnik pobiti 15 židov. Nekega dne jih je pomoril celo 30; povečini otrok, ki jih je iz bolnišnice pometal skozi okno na ulični tlak, da so se raztreščili.

Za vse te zločine bo dajal sedaj obračun,

UVOD V OLIMPIADE

Za letošnje XVIII. olimpijske tekme v Rimu pripravljajo nekaj izrednega. Kot je znano, so prvi prirejali tekmovanja med pesniki, športniki in umetniki stari Grki v mestu Olimpiji. Grško je bilo potemtakem ozadje vseh versko-kulturno-športnih prireditvev, ki so se pričele že v 8. stoletju pred Kristusom.

Letošnjim olimpiadam pa bodo dodali tudi nekaj starorimskega prizvoka. Po stari tradiciji se začnejo olimpijske igre v trenutku, ko priteče dirkač z gorečo baklo, vžgano na žrtveniku v grški Olimpiji. Letos pa bodo istočasno z olimpijsko baklo prižgali tudi etruščansko v toskanskem mestu Tarquinia. Ondi je bilo središče predrimske države visoko kulturnih Etruškov, ki so se kot Grki zanimali za športno dejavnost. Na stenah mestne grobnice »delle Bighe« so odkrili slike, kjer so uprizorjene igre v areni. Vse igre so Etruščani spremljali z godbo na flavte in piščali.

Etruščansko baklo bodo vžgali 19. julija in jo bodo atleti v štafetah nosili skozi vse večje kraje klasične Etrurije do Rima, kamor jo bodo prinesli istočasno z olimpijsko iz Grčije.

Med XVII. olimpiadami bodo v Rimu uprizorili na prostem tudi komedijo starega latinskega komediografa T. Macciusa Plauta, ki je živel v 3. stoletju pred Kristusom. Naslov igre je Miles gloriosus (Vojak bahač).

Prešmentani izpiti

Na tisoče dijakov se v največji poletni vročini sklanja nad nalogami pri maturah. Dogajajo se težave in napake, ne samo pri študentih, ampak tudi pri ministrstvu. Zgodilo se je, da je prosvetno ministrstvo poslalo komisijam v zapečatenih ovojnica naslove italijanskih nalog za licejske mature. Pogrešena pa je bila ena beseda — muove (se giblje) namesto muore (umre) — in je bil ves smisel pogrešen. Seveda so tudi kandidati, ki so si izbrali to nalogo, šli izven okvira. V torek se je ministrstvo zavedlo napake in je obvestilo predsednika, naj ne zavrne smiselno pogrešenih nalog.

V Rovigu so pa odkrili, da so vtihotapili na učiteljsku prevod latinske naloge. Pismeni izpit bodo morali dijaki menda ponavljati.

Pri slovenskih maturah v Trstu smo ugotovili, da potekajo izpiti dosedaj resno in v redu. Prihodnji teden bodo začela ustna izpraševanja na liceju, realni gimnaziji in trgovski akademiji, medtem ko se na učiteljsku že polagajo.

Slovenske popevke na Kontovelu

Preteklo soboto je orkester »Vesna« iz Sv. Križa priredil v društveni dvorani na Kontovelu večer slovenske moderne pesmi. Na sporedu je bilo 26 popevk, od katerih so bile z izjemo treh hrvaških in štirih tujih vse izvirne slovenske sodobne pesmi. Od slovenskih skladateljev so bili zastopani Avsenik, Stiasny, Privšek in Bogatec. Prijetno so nas presenetile zlasti skladbe našega domačina Maria Bogatca, ki je hkrati tudi vodil orkester ter pripravil celotno prireditev. Njegove popevke se odlikujejo z lepimi motivi, s tekočim ritmom in — z izbranimi besedili. Za besedila svojih skladb je namreč Bogatec uporabil literarne poezije Iga Grudna, Miroslava Košute ter Filiberta Benedetiča. In to s precejšnjim uspehom. S tem je tudi nakazal pot, kako bi lahko to glasbeno zvrst poplemenitili z glob-

ljo in umetniško vsebino. V Franciji na primer z razliko kot v Italiji pišejo besedila za boljše popevke priznani literarni pesniki.

Na zadnjem večeru smo dalje lahko ugotovili, da je Bogatec tudi dober dirigent. Njegov orkester je igral sigurno in sproščeno. Marsikateri poslušalec bi si sicer želel nekoliko drugačno zasedbo. Občutiti je bilo zlasti pomanjkanje trobente, toda upoštevati moramo, da se mora dirigent zadovoljiti z elementi, ki jih ima na razpolago na področju Sv. Križa. In važnejše kot vse pa je dejstvo, da je njegov orkester popolnoma domač.

S popevkami so nastopile tri pevke, in sicer Dragica Sirca, Mirka Bukavec in Anica Terčič, ter pevec Marjo Sedmak, Sergij Cotič, Fulvio Spadaro, Edi Kapun, Marino Sardoč in Benedikt Stoka. Kolikor nam je znano, so na zadnjem večeru skoraj vsi prvič nastopili pred širšim občinstvom. In če to upoštevamo, so se kar dobro odrezali. Brez dvoma je med njimi več takih, ki se utegnejo razviti v dobre pevce. To bodo dosegli, če se bodo vztrajno izpopolnjevali v kultiviranju glasa, v pravilni izgovarjavi polglasnikov in končnic ter v obvladanju dihalne in mikrofonske pevske tehnike.

Posamezne točke sporeda je spretno povezoval Lucijan Tence, ki je s šaljkami in kupletom skrbel za zabavo udeležencev.

Občinstvo, ki je do zadnjega koticčka napolnilo dvorano, je z obilnim ploskanjem nagrajevalo nastop vsakega pevca. Sodeč po številu in razpoloženju, lahko menimo, da so podobne prireditve zelo zaželene.

Zato je pot, ki jo je ubral dirigent Mario Bogatec zelo hvale vredna. S svojo podjetnostjo in požrtvovalnostjo bo veliko doprinesel k razširjenju slovenskih popevk med našo mladino. In to ni majhna stvar. Naša želja je, naj bi orkester »Vesna« nastopil še v drugih krajih na Tržaškem in Goriškem.

KMEČKA BANKA

GORICA

ULICA MORELLI 14 - TELEFON 22-06

Pooblaščen bank za finančne posle z inozemstvom

Vam nudi ugodne pogoje za trgovske posle
in bančne usluge (tekoči računi, hranilne
vloge, posojila, vnovčevanje in diskontirane
menic, posli z inozemstvom itd.)

I Tržaškega

MEDNARODNO LESNO ZBOROVANJE

V torek je bilo na tržaškem velesejmu mednarodno zborovanje lesnih izvedencev, industrijcev, trgovcev in obrtnikov. Iz poročil, ki so jih imeli razni strokovnjaki in gospodarstveniki, je razvidno, da važnost lesa v državnem gospodarstvu stalno narašča. Čeprav so v Italiji zelo povečali pridobivanje lesa, ga mora država še vedno uvažati za kakih 20 milijonov kubičnih metrov. Trst je največje italijansko lesno tržišče. To vlogo mu omogočata njegov položaj in lesno pristanišče v Skednju, ki je eno najpopolnejših na tem področju v Italiji. Na zborovanju so obravnavali tudi najsodobnejše tehnike obdelovanja lesa in poslovanja lesne trgovine. Razpravljali so tudi o čimprejšnji ureditvi lesne trgovine na mednarodnem področju.

Ricmanje:

SMRT ZAVEDNE SLOVENKE

Pred dnevi je po kratki, a mučni boleznini za vedno zatisnila oči 60-letna domačinka Uršula Kuret. Pokojnica je zadnja leta živela s sinom Miranom na Rocolu pri Trstu. Vojna ji je zadala zelo hud udarec, saj ji je mož umrl v nacističnem koncentracijskem taborišču, en sin pa je padel kot partizanski bojevnik.

Naj zavedni Slovenki in hudo preizkušeni materi sveti večna luč. Sinu Miranu Kuretu in sorodnikom izrekamo globoko občuteno sožalje.

Sožalju se pridružuje tudi uredništvo Novega lista.

Devin - umetnostno središče

Menda ni zlepa kraja na slovenskih tleh, o katerem bi imeli toliko spominov v zgodovini in umetnosti, kot je prav Devin. Od rimskih časov, mimo ljudskih bajan o devinskih skali, preko Rielkejevih Devinskih elegij pa do najnovejših piscev, vedno se ponavlja Devin. Stari in novi grad devinskih princev Torre-Tasso sta ovita v romantiko in idilo.

Sedanji grajski gospodar se drži starega slovesa in hoče mogočni graščini dati nov kulturni poudarek. Znan je bivši entomološki muzej v gradu. Letos pa bo devinski grad postal eno izmed mednarodnih središč umetnosti. V torek je princ sklical tiskovno konferenco v svoj grad, kjer je naznanil, da je razpisal mednarodno nagrado »Devin« za najboljšo umetniško stvaritev. Nagrada naj bi bil nekak Oscar za moderno slikarstvo, kakor ga imajo že za filmsko umetnost. Podeljevali ga bodo vsaki dve leti. »Oscar« bo vpodabljal v zlatu izcizelirani kipec grške karijate, ki so ga našli v grajskih zidnih.

Prva mednarodna razstava moderne umetnosti bo odprta od 5. maja do 5. junija prihodnje leto v dvoranih devinskega gradu. Ostale mesece jo pa bodo prenesli v Rim in Milan.

Prinčeva pobuda v zvezi s Turistično zvezo za Tržaško bo prav gotovo postavila Devin v središče mednarodnega zanimanja.

KROŽEK SLOVENSkih IZOBRAZENCEV

v Trstu priredi tudi letos od 1. do 16. avgusta letovanje v Bell pečl. Kdor se ga name-rava udeležiti, naj se prijavi do 15. julija v Trstu, ul. Commerciale 5/I., ali v Gorici na Travniku 18/II., kjer bo izvedel za vse podrobnosti.

Prihodnji krožkov sestanek je v petek, 24. junija, ob 20.30 v društvenih prostorih, ul. Commerciale 5/I. Na sporedu je razgovor o letovanju in bližnjih izletih.

DOLINA

Prebivalci Brega se zelo pritožujejo zaradi nerednega dobavljanja električnega toka ob nedeljah dopoldne. Skoraj vsako nedeljo se dogaja, da ostanejo prebivalci brez električnega toka do 11. ali celo 13. ure. To zelo ovira delo v brivnicah in česalnih salonih, medtem ko gospodinje ne morejo doma likati in poslušati radia. Ravnateljstvo električnega podjetja SVEM se izgovarja, da mora od časa do časa popraviti razne okvare na tamkajšnjem električnem omrežju. Toda ljudje ne morejo razumeti, da je vprav na breškem električnem omrežju toliko okvar. Če je pa tukajšnja električna napeljava tako slaba, potem naj jo izmenjajo, ali pa naj ravnateljstvo poskrbi, da jo bodo popravljali v času, ko ljudje ne rabijo elektrike.

Zrelostni izpiti

V ponedeljek so se na vseh tržaških višjih šolah začeli zrelostni izpiti. Število kandidatov je letos mnogo višje od lanskega. V vseh tržaških srednjih šolah polaga maturo skupno 1077 dijakov. Na slovenskih višjih srednjih šolah znaša število kandidatov 125. Na realnem in klasičnem liceju je 63, na učiteljski 18 ter na trgovski akademiji 41 kandidatov. V to število so vključeni tudi goriški maturanti, ki že več let polagajo zrelostne izpite v Trstu.

Tržaški velesejem

V nedeljo je podtajnik v predsedništvu vlade poslanec Folchi odprl XII. mednarodni vzorčni velesejem. Udeležuje se ga 28 držav. Letos so prvič zastopane tudi Sovjetska zveza, afriške države ob Gvinejski obali, Malajska in Nizozemska.

Najznačilnejši poudarek letošnjemu sejmu daje lesna razstava. Države ekvatorialne Afrike so postavile na ogled plemenite trde lesove svojih pokrajin, po katerih je vedno večje povpraševanje. Tej skupini držav se pridružujeta tudi Avstrija in Jugoslavija kot največji izvoznici za jelov les. Jugoslavijo zastopata Državna ustanova za celulozo in papir ter Kmetijsko ministrstvo.

Druga novost na sejmu je novi paviljon za težko mehaniko, motonavitiko in stanovanjsko opremo. Posebna privlačnost je ameriški oddelek, kjer so prikazane oblike oceanskih tal in življenje v morskih globinah. Kot smo že pisali, sta se razstave udeležila tudi Piccarda, oče in sin, ki sta z globlinskim plovilom »Trieste« prva začela raziskovati morsko dno. Tržaški občinski svet jima je podelil slav častnih meščanov.

V torek so na sejmu obhajali V. mednarodni lesni dan. Ponedeljek pa je bil posvečen Jugoslaviji kot največji udeležnici z lesno trgovino. Ob tej priložnosti so prišle v Trst razne jugoslovanske osebnosti, ki so si obenem z veleposlanikom Javorskim in generalnim konzulom dr. Žigo Voduškom ogledale sejsmske prostore.

Na jugoslovanskem oddelku razstavlja 30 podjetij. Razen lesov in lesnih izdelkov vidimo tudi vzorce koles, motornih vozil, aluminijeve polizdelke, kinematografske projektorje in radijske sprejemnike.

V razgovoru na trgovinski zbornici je državni podtajnik Kolak poudaril važnost vedno večjega trgovskega sodelovanja med obema državama.

Zvečer je generalni konzul dr. Vodušek priredil sprejem, katerega so se udeležili člani jugoslovanskega odposlanstva, generalni komisar Palamara, prefekt iz Vidma in druge vidnejše osebnosti.

SLOVENSKO PLANINSKO DRUŠTVO V TRSTU priredi, dne 10. julija, izlet v **Kranjsko goro**. Vpisovanje v ul. Roma 15/II. v uradnih urah.

SEZNAM KANDIDATOV,

ki so v poletnem roku tega šolskega leta opravili nižji tečajni izpit na slovenski industrijski strokovni šoli v Trstu (Rojan):

1. pred izpitno komisijo v Trstu: Bavčar Pavel, Ceglar Sergij, Cernigoj Marij, Kocman Vojmir, Kramar Jožko (odlično), Regent Ivo, Rustja Božidar, Salvi Boris, Širca Boris, Starec Dušan, Ugrin Peter Pavel, Vouk Boris;

Brecelj Vojko, Cimprič Boris, Clari Lucijan, Ferluga Aleksander, Gregorič Egon, Milocco Aleksander, Severi Julijan, Zagar Stojan;

Košuta Božena (odlično), Fakin Rozalija, Giacomo Ljubomira, Kralj Anica (odlično), Merkuža Sonja (odlično), Milkovič Marija, Pečar Sonja, Primožič Eda, Purič Antonija, Savi Nadja.

2. pred izpitno komisijo na Opčinah: Bak Marijan, Kraj Radivoj, De Nardo Ivan, Milič Boris (odlično), Ferluga Aleksander (odlično), Hrovatin Stanislav, Lipanje Stojan, Mahnič Silvester (odlično), Ražem Stojan, Stor Aldo, Vidau Zvonimir;

Bratuž Lucija (odlično), Breščik Majda, Ferluga Ksenija, Milkovič Miranda, Ravbar Zora, Skerlavaj Neva (odlično), Skabar Milena (odlično), Vremec Ivana (odlično) in Grgič Marija.

3. pred izpitno komisijo v Nabrežini - Sv. Križu: Pahor Božidar, Pahor Danilo, Perč Daribor, Semec Radovan, Bogatec Zarko, Briščak Miroslav (odlično), Sirk Edvard;

Doljač Neva, Legiša Nadja (odlično), Bezin Breda, Bezin Dragica, Savi Vera, Sedmak Vera, Stefančič Ljuba, Tretjak Dušanka;

4. pred izpitno komisijo v Dolini: Kermeč Stojan, Rapotec Marij, Velikonja Milan, Žerjal Boris; Bandi Darinka.

SLOVENSKO GLEDALIŠČE V TRSTU

Predstave na dvorišču stavbe št. 90 v Trebčah
v petek, 24. junija, ob 20.30 — Danilo Gorinšek
»Silni blič«

v soboto, 25. junija, ob 20.30 — Goodrich-Hackett

»Dnevnik Ane Frank«

v nedeljo, 26. junija, ob 20.30 — Jurčić-Klemenčič

»Deseti brat«

Predstave na občinskem nogometnem igrišču v Boljuncu
v sredo, 29. junija, ob 20.30 — Goodrich-Hackett

»Dnevnik Ane Frank«

v četrtek, 30. junija, ob 20.30 — Danilo Gorinšek

»Silni blič«

Beneška

ŠLENART

V petek predzadnjega tedna je vso okolico pod Kolovratom opustošilo hudo neurje. Rečici Kozica in Erbeč sta prestopili begove in odnašali s seboj drva, vsejano žito, koruzo in krompir. Takega neurja prebivalstvo teh krajev že dolgo ne pomni. Občina Dreka je bila za nekaj časa popolnoma odrezana od sveta. Celotransfonske zveze s čedadam so bile pretrgane.

Ti kraji so pretrpeli hudo škodo. Upamo, da bodo oblastva nudila prizadetim kmetovalcem hitro in učinkovito pomoč.

Med neurjem je v Krasu, vasi v občini Dreki, tresčilo v senik Evgena Garjupa. Senik je popolnoma zgorel, gospodar in živina pa sta se rešila.

Ob 6. obletnici Trinkove smrti

To nedeljo se bomo vsi zavedni Beneški Slovenci spomnili 6. obletnice smrti največjega sina naše dežele msgr. Ivana Trinka. Umril je namreč 26. junija 1954. Njegovi telesni ostanki pričakujejo vstajenja v grobu na trčmunskem pokopališču, njegov duh pa nenehno poraja v premnogih srcih naših ljudi ljubezen in zvestobo do neizčrpeljivih vrednot krščanstva in slovenstva, idealoma, ki jima je veliki pokojnik zvesto služil vse življenje. Njima je posvetil bogate vrline svojega vsestranskega ustvarjalnega duha, saj je bil dolgo let pri-

GORISKI OBCINSKI SVET

Zadnji petek je svet razpravljajal o pismenem vprašanju komunističnih svetovalcev dr. Battella in Battija, ki sta predlagala, naj se bivše veliko Fogarjevo posestvo na desnem bregu Soče čimprej razdeli med domače slovenske kmetovalce. Ti so namreč bili dolgoletni najemniki posameznih zemljišč tudi pod upravo Ustanove treh Benečiz, dokler jih ta ni sodnijsko pregnala z njih.

Župan dr. Bernardis je svetu obrazložil odnose med omenjeno Ustanovo in občino, ki so bili zelo pristržni, ker je bilo obljubljeni, da bodo posestvo zares vzorno uredili ter namestili sodobne naprave, silose itd. Toda uprava posestva ni bila kos obveznostim in zato so se odnosi poslabšali.

Uprava posestva je pred kratkim predložila načrt, ki predvideva, da se vse zemljišče razdeli na šest gospodarskih enot, kar bo stalo 38 milijonov lir.

Ko je župan obvestil tovariše o obnovi štmavrskega starega kamnoloma pod Sabotinom, je zagotovil, da bo svet ponovno razpravljajal o posestvu treh Benečiz.

IZ PEVME

V soboto popoldne je 21-letni Silvan Cristofoli na pevskem mostu podrl na tla z motorjem 65-letno poštno uradnico Terezijo Lavrenčič iz Pevme. Pri padcu se je nesrečnica močno udarila v glavo in obležala v nezavesti. Odpeljali so jo v mestno bolnico, a je čez eno uro umrla, ne da bi prišla zopet k zavesti.

V ponedeljek so njene telesne ostanke položili k večnemu počitku na našem pokopališču ob ogromni udeležbi domačinov in meščanov. Dobro gospo so namreč spo-

Slovenija

znan voditelj svojega trdo preizkušnega ljudstva ob Teru in Nadiži.

Njegova zasluga je tudi, da naš mladi rod danes kot še nikoli prej hrepeni po izobrazbi v materinem jeziku. Saj temu rodu je dobro znano, kako se je Trinko še kot mlad dijak na videmski gimnaziji osvobodil iz začaranega kroga italijanske kulture in se oprijel slovenskega jezika in kulture.

Mnogi Beneški Slovenci se bomo zato v teh dneh v duhu znašli ob prelepem nagrobnem Trinkovem spomeniku na trčmunskem pokopališču in pomolili za njegov večni pokoj. Naprosili ga bomo obenem, naj njegov duh čuva nad našo domačijo, in nad domovino vseh Slovencev.

IZ TRČMUNA

Cesto iz Čepletišč v Trčmuni je zgradila, kot smo že poročali, vojaška uprava. A danes je ta pot žal v zelo slabem stanju. Občina prav nič ne skrbi, da bi jo popravljala. Trčmunci so se že večkrat pritožili, ker nihče ne poskrbi, da bi se na njej posule jame s peskom. Zato so že ustanovili odbor, ki pripravlja spomenico, da z njo opozori prefekturo na nevarno stanje na cesti.

Upamo pa, da se bodo oblastva končno zganila, ker je pred kratkim obiskal sovdensko občino poslanec Marangone, ki je obljubil posredovanje, da se izvršijo vsaj najna dela v našem okolišu.

štovali vsi in jo cenili zaradi njene plemenitosti in ustrežljivosti.

Naj pokojnici sveti večna luč, njenemu možu in sinu pa izrekamo iskreno in globoko sožalje. Sožalju se pridružujeta tudi uredništvo in uprava Novega lista.

IZ RUPE

Vse delavstvo naše papirnice je hudo vznemirila vest, da je ravnateljstvo s sobotno nočno izmeno prekinilo vsako nadaljnjo proizvodnjo; začasno zaporo podjetja je ravnateljstvo utemeljilo, češ da je treba popraviti stroje.

Predstavniki delavske zbornice so se takoj zglasili na sedežu Zveze industrijev, kjer so jim zagotovili, da je zapora le začasna in da bo delavstvo tudi v tem času prejelo redno plačo. Tisti pa, ki niso doslej še dosegli potrebnega delovnega staleža, bodo prejeli plačo od dopolnilne blagajne.

Kljub vsemu pa delavstvo upa, da bodo razmere v doglednem času tako uredili, da se bodo mogli mirno in brez skrbi posvetiti svojemu delu.

IZ STMAVRA

Spomladi smo po Novem listu obvestili javnost, da namerava lastnik našega starega kamnoloma podjetje v kratkem obnoviti. Končno je tudi župan dr. Bernardis potrdil to vest na zadnji seji občinskega sveta, ki je razpravljajal o ureditvi lastninskih razmer na velikem zemljišču Ustanove treh Benečiz. V obnovljenem kamnolomu bo zaposlenih precej domačinov.

Gospodarske razmere so se zadnje čase v naši vasi znatno izboljšale. Dobili smo vodovod in elektriko, kar bo seveda v veliko korist tudi za obnovljeno industrijsko podjetje. Na vrh Sabotina je bila zaradi vojaških potreb zgrajena nova cesta. Lastniku kamnoloma bo tako treba zgraditi le nekaj metrov poti, ki bo stala okoli 2.5 milijona lir. Poldrugi milijon naj bi prispevala goriška občina, do katere se je lastnik tudi že obrnil. Kaže, da se bosta v kratkem sporazumela lastnik in občina, ker letaj kamnolom leži pri srcu.

Z obnovljeno industrijo bo postalo življenje v naši vasi bolj živo in v njej bo dobilo zaslužek lepo število naših ljudi, ki so v takem delu pravi mojstri.

S PLACUTE

Placutarji praznujejo svojega cerkvenega zaščitnika sv. Vida tudi letos kot po navadi kar tri dni. Obhajajo ga v cerkvi in tudi po raznih zabaviščih. V nedeljo se je velika množica udeležila tombole, katere dobiček je bil namenjen cerkveni mladinski organizaciji. Glavni dobiček 40 tisoč lir je dobil en sam, drugi dobiček 15 tisoč lir sta si delili dve ženski, tretjega pa, t. j. 5 tisoč lir sta dosegla dva fantka.

IZ SOVODENJ

Na zadnji seji občinskega sveta so svetovalci odobrili izredni izdatek 478 tisoč lir za popravo cest.

Svet je zatem sklenil odpovedati najeminske pogodbe raznim zasebnikom, ker

Iz Goriške

bodo na občinskih zemljiščih posadili topole. To drevo daje dobro celulozo in zato bo občina imela od teh nasadov prav gotovo večjo korist kot od sedanjih najemnin. Zato je svet sklenil najeti 6.200.000 lir posajila, s katerim bodo poravnali primanjkljaj leta 1959.

Do treh hiš na cesti iz Rupe v Sovodnje (na tako imenovani Stradalti) bodo napekljali elektriko, v ta namen bo občina prispevala 100 tisoč, posamezni lastnik hiše pa po 53 tisoč lir.

Govorili so tudi o predlogu, da bi se sovdenski dijaki vozili na račun občine v šole v Gorico, a sklenili niso ničesar; predlog pa bo skoro gotovo zavrnjen.

Kdor bo hotel, bo v kratkem lahko svoje drage prevažal k večnemu počitku na pokopališču z mrtvaškim vozom. Občinska uprava bo oddala to službo podjetju, ki bo poslalo najboljšo ponudbo. Morda bi bilo sploh najbolj pametno, da se na našem podeželju take novotarije ne uvajajo, ker ljudi preveč navajajo k razkošju in se medsebojni odnosi tako razčlovečujejo.

IZ STEVERJANA

Naš občinski svet je predzadnji teden med drugim razpravljajal o morebitni priključitvi bodočega števerjanskega vodovoda h goriškemu na Oslavju in Gradiškuti. Goriška občina je bila svoj čas sporočila našemu županstvu, da bi voda stala 45 lir za kub. m, se pravi prav toliko, kot stane goriške potrošnike. Vsi pa vemo, da plačuje goriška občina Jugoslaviji vodo le po 13 lir za kub. m in dobiva povrhu še znaten državni prispevek. Goriška občina je od števerjanske zahtevala tudi 200 tisoč lir kavcije in se ni hotela obvezati, da bo dobavljala vodo tudi v mesecih suše.

Teh pogojev naša uprava ni mogla seveda sprejeti, saj bi morala svojim potrošnikom računati vodo najmanj po 80 lir za kub. m, če ne bi hotela imeti zgube. Mestna uprava je tudi v zadnjem sporočilu predlagala omenjeno ceno, znižala pa je kavcijo na 100 tisoč in se obvezala, da bo števerjanu dobavljala vodo tudi v sušnih mesecih.

Ker tudi ti pogoji niso sprejemljivi, je svet sklenil, naj zadevo prouči strokovnjak. Občina bo nato zaprosila prefekturo, naj posreduje, da se vprašanje čimprej pravično reši.

ČESTITKE OSEMDESETLETNIKU

Predpreteklo sredo je na svoj god praznoval 80-letnico gospod Vid Rojc. Osemdesetletnik je bratranec javnega delavca na združnem polju, pokojnega msgr. Rojca, nekdanjega mirenskega župnika in tolminskega dekana ter goriškega pokrajinskega poslanca. Slavljenca pozna in spoštuje vsa Gorica. V svoji moški dobi se je udeleževal v goriškem pevskem in podpornem društvu.

Vsi njegovi prijatelji in znanci se ga ob tej priliki živo spominjajo in mu kličejo »na mnoga leta!«

Čestitkam se pridružuje tudi uredništvo Novega lista.

IZ KULTURNEGA ŽIVLJENJA

Kaj bi vi storili v takem primeru?

Pri nas smo že navajeni, da ostro obsodimo vsak pojav belega rasizma v Ameriki, v Južni Afriki ali kjerkoli. Pri tem se ravnamo po moralnem in človeškem kriteriju, kar je lahko, ker je čisto abstraktno. Zelo verjetno je, da bi se mnogi naši ljudje očločili drugače, če bi živeli v stalnem stiku s črnici in bi zadevali rasni problemi njihovo lastno življenje.

Po vsem svetu vzbujajo te dni veliko pozornost novica, da se bo izredno lepa švedska igralka, plavalosa May Britt, znana iz filma »Sinji angel« (nova izdaja), v kratkem poročila s črnko-judovskim mešancem, kabaretnim pevcem Sammyjem Davisom.

Da bi zvedeli, kako sodijo naši ljudje v tem praktičnem primeru in če bi se tudi sami ne ozirali na rasne predsodke, če bi se znašli pred enako odločitvijo, smo zadali nekaterim vprašanji:

1. »Ali odobrivate odločitev May Britt?« in
2. »Ali bi se vi poročili s črncom (ali črnko), če bi imeli priložnost za to?«

Odgovorili so nam takole:

Gospodinja, stara 40 let:

1. Ne odobravam njene odločitve. Če se je na veličala svojega sedanjega belega moža, se bo črnega še prej, ker se še v mnogo več stvareh ne bosta strinjala. Zdi se mi, da se hoče napraviti ta ženska le važno, da bi o njej govorili. Ločitev zanjo tako ni problem. Ko se ga bo naveličala, ga bo pač pustila.

2. Ne. Kako bi se mogla poročiti s črncom? Zd se mi preveč različen, ne samo po barvi, ampak po miselnosti in vsem. Razlika je pač prevelika.

Učiteljica, 19 let:

1. Ne odobravam, da se bo May Britt poročila s črncom, a ne zato, ker je to oseba črnega plemena, temveč zato, ker se je ločila od prvega moža in bo to njen drugi zakon.

2. Črnca ne smatram za manjvredne ljudi, vendar pa mislim, da bi se precej težko z njim poročila, ker so ti ljudje od nas precej različni.

Nameščenka, 24 let, zelo pobožna:

1. Če misli resno.

2. Moj Bog, to je težko reči. Predvsem ne poznam nobenega črnca, da bi lahko presodila. Mislim pa, da bi ga zelo težko poročila, ker se mi zde preveč različni od nas, ne samo po plemenu, ampak tudi po mišljenju, čustvovanju in vsem.

Zdravnik, 56 let:

1. Zakaj pa ne, če se imata rada? Upam, da ne gre samo za kakšno propagandno potegavščino ali željo po denarju.

2. Bi se poročil s črnko, če bi se zaljubl vanjo. Jasno pa je, da nastane s tem kopica komplikacij, od rasnih do zdravstvenih in vzgojnih. Kakšni bodo otroci? Bodo zdravi in srečni? Se bodo lahko prilagodili belemu okolju in jih bo to sprejelo? V takem primeru bi ne bilo nič hudega.

Drugače je že tako izven dvoma, da ni boljših in slabših ras, in z odpravo kolonialnih odnosov bodo izginile tudi socialne in kulturne razlike, ki so predstavljale zdaj prepad med belo in črno raso. Zdaj, ko nastajajo v Afriki črnske države, se bodo ne dvomno množili zakoni med belimi in črnimi ljudmi iz višjih in kulturno visoko stoječih plasti teh samostojnih afriških dežel. Tako bo nastajala nova rasna mešanica, kar pa bo seveda porajalo tudi nove probleme, med drugim zdravstvene, ker so v Afriki še zelo razširjene razne kužne bolezni. S primerno preventivno zdravstveno politiko jih bo pa možno rešiti brez hujših težav.

Publicist, star 43 let:

1. Ne. Prepričan sem, da pri May Britt ne gre za pravo ljubezen, ampak le za nekako željo po senzaciji, morda tudi za seksualno kaprico, ki jo zamenjuje za zaljubljenost. Kot Švedinja je poleg tega morda vzrasla v tipično skandinavskem liberalističnem in humanističnem vzdušju, ki ne trpi rasnih predsodkov, ker Švedje kot narod brez kolo-

nij niso nikdar poznali pravega rasnega problema. Znano je tudi, da uživa švedska mladina izredno svobodno spolno vzgojo, ki smatra vsako spolno zadevo za nekaj čisto naravnega in telesnega, aii če hočemo, psihičnega, daleč od moralne sfere. Vse to igra najbrž vlogo v odločitvi May Britt, ki je zato premalo resna. Trdno sem prepričan, da ta zakon ne bo srečen in trajen, zlasti če bo morala prenašati žrtve.

2. Poročil bi se s črnko, če bi jo zares vzljubil, predvsem pa, če bi vedel, da bodo otroci rastle v okolju, kjer jim njihova mešana rasa ne bi bila v oviro in bolečino. Mislim pa, da bi izbral črnko čimbolj po evropskem okusu, prav iz razloga, da bi bili otroci bolj »evropejski«. Dosledno nasprotovanje mešanim zakonom se mi zdi greh, ker ni v skladu ne s človečansko miselnostjo in znanostjo, ki uči, da so vse rase enako vredne, pa tudi ne z božjim naukom, da smo ljudje vseh ras v enaki meri otroci božji.

Casnikar, 28 let:

1. Vprašanje je, če se bosta poročila. Po mojem so filmske akcije May Britt v upadanju in je vest o poroki sprožila okoli nje govorce, ki z reklamnega stališča veljajo težke milijone. Apelirala je na strune rasnih predsodkov, vzbudila sovraštvo in tudi to je z reklamnega vidika dragocenejšje kot mlačna simpatija, kajti mnogo dalj traja. Med črnici so tudi izredno privlačni ljudje, a to se ne bi moglo reči o Sammyju. Morda pa je May Britt frigidna severnjakinja, ki se skuša vzdigniti skozi blato in je za to izbrala razmeroma nesimpatičnega Sammyja, ki baje niti duhovit ni, temveč ima samo to dobro lastnost, da je našel dobrega avtorja, ki mu piše tekste.

2. Če bi njena občutljivost in inteligenca lahko premagali razliko v vzgoji in mišljenju in če bi razumsko lahko premagali komplekse. Telesno so črn-

ke marsikdaj lepše od belih žensk in so že nekaj let v modi med pripadniki »sladkega življenja«.

Uradnik, 36 let:

1. Ne. Odnosno mi je vseeno.
2. Ne.

Uradnica, 27 let:

1. To je njena stvar! Vsak sam odgovarja za lastne odločitve!
2. Ne!

Delavka, 25 let:

1. Ne odobravam, a ne zato ker je črnec, temveč zaradi okoliščin, v katerih bo ta poroka nastala.
2. Da.

Delavec, 41 let:

1. V primeru, da gre za resno odločitev je moj odgovor vsekakor pozitiven. Narava sama ni postavila človeku nikakih meja in nikakih zakonov glede združevanja. Zato je združitev dveh raznobarnih bitij popolnoma naravna, daš vzbuja taka združiti še vedno mnogo pozornosti tam, kjer žive strnjeno ljudje enega ali drugega plemena. Sicer pa mislim, da veljajo za tako odločitev oziroma izbiro svojega življenjskega druga isti kriteriji kot pri istobarnih zaročencih, in sicer lepota, morebitni denarni ali drugi interesi itd., vendar pa zblizu ljudi v glavnem ljubezen, medsebojno razumevanje, težnje, ideologija in še mnogo drugih več ali manj duševnih lastnosti.

2. Če bi se mi nudila taka priložnost, bi prav gotovo ne imel nobenih pomislekov zaradi barve neveste. V popolnoma normalnih razmerah je vendar ljubezen, ki privede skupaj dva človeka in ju združi v zakon. Prava ljubezen torej nima nobenih predsodkov in tudi ne razločuje barv, ker je baje »slepa«. Daš je taka združitev v današnjem momentu še vedno dokaj problematična, vendar mislim, da se tudi v mešanem plemenskem zakonu lahko pojavi isti splošni družinski problemi kot pri istobarnih zakoncih. Torej ni bistvene razlike. Kadar se dva zakonca skladata v ljubezni, v hotenju, v mišljenju in v značaju sploh, pač ne igra barva kože prav nobene vloge.

Knjigarne pri Slovencih

Po številu knjig, ki krožijo med ljudstvom, jemljemo eno izmed meril za njegovo kulturno raven. Posredovalci med založništvo in kupcem so pa knjigarne. Od bolj ali manj razvitega knjižnega trga je odvisno, koliko knjig gre med ljudstvo. Nekeč so razne družbe, najbolj razširjena je bila Mehorjeva družba, razdeljevale svojim članom knjige brez posrednikov. Danes se ta način razdeljevanja vedno bolj umika knjigarnam. V južnih državah, zlasti v Italiji, pa posredujejo knjigo potujoči zastopniki velikih založniških družb.

Danes štejejo, da je v kulturno razvitih državah po ena knjigarina na vsakih 15.000 prebivalcev. V Jugoslaviji znaša ta povprečnost 30.000 ljudi. V Sloveniji so jih naštel letos 73, tako da pride po ena knjigarina na približno 21.500 prebivalcev. Takšno številčno stanje seveda ni povsem zadovoljivo in ne ustreza novim potrebam po široki strokovni izobrazbi.

K temu je treba še nekaj pripomniti. Večina knjigarn je pri nas mešanih, to se pravi, da prodajajo poleg knjig tudi papir in pisarniške potreščine. Največkrat so v njih knjige le privesek. Krivda pa ne zadene knjigarnarje. Iskati io je treba v nizki plačilni zmožnosti kupca intelektualca, a predvsem pri založnikih samih, ki nepristano višajo svoje cene. Kdo more izdati za eno knjigo od dva do štiritisoe lir?

Zbor razumnikov

V petek so začeli v Milanu zborovati intelektualci iz 25 držav. Pobudo je dala CITI, to je Mednarodna zveza intelektualnih delavcev. Organizacija je bila ustanovljena šele letos. Njen namen je predvsem zaščititi koristi razumnikov vseh dežel. Zato se trudi, da bi imeli akademski in znanstveni izpiti in naslovi veljavo v vseh državah, katerih izobraženci se vanjo včlanijo, še prej pa, da bi se učni načrti v posameznih državah poenotili.

Dokler bo knjiga razkošje, ki si ga lahko privoščijo samo kak petičnež, bodo tudi knjigarne hira'le in postajale papirnice.

Čistih ali pravih knjigarn je danes tudi v Sloveniji bore malo. So pač to še vedno prvi težki koraki, saj pred vojno sploh niso poznali prodaje knjig. V okraju Gorica deluje danes deset mešanih knjigarn. Pravijo, da bodo odprli v Novi Gorici tudi eno pravo knjigarino, kot so jo pred leti v Kopru. Med zamejskimi Slovenci delujeta danes na Goriškem dve knjigarni (Katoliška in Lukežičeva), na Tržaškem pa tri (Tržaška, Stokova in Fortunatova). Od teh zadnjih je le Tržaška knjigarina v ul. Sv. Frančiška urejena po sodobnih pravilih.

Kulturne vesti

• Dne 30. junija se bo začel letošnji Ljubljanski festival, ki bo dejansko le revija jugoslovanskega baleta. Sodelovalce bodo poleg ljubljanske še baletne skupine iz Beograda, Sarajeva, Zagreba in Skopja. Festival bo trajal do 10. julija.

• Iz nemškega tiska je bilo razvidno, da je dirigent O. Danon, ki je vodil gostovanje beogradske Opere na festivalu v Wiesbadenu, nekoliko razočaral pričakovanja.

• V ponedeljek se je začel v Rimu mednarodni kongres pisateljev, ki ga je organiziral Sindikat italijanskih pisateljev. Udeležujejo se ga najuglednejši italijanski in mnogi znani evropski pisatelji. Glavni namen kongresa pa je menda bolj — turističen....

• Dne 6. julija bodo podelili v Rimu literarno nagrado »Strega«, ki je ena najvažnejših. Po dosedanjih izborih se lahko potegujejo zanjo še naslednje knjige: »La ragazza di Bube« Carla Cassole, »L'imputata« Laudomie Bonanni, »Il cavaliere inesistente« Itala Calvina, »La suora Giovanna« Giovannija Arpina, »Una donna disponibile« Laure Di Falco in »Roma di giorno« Maria Picchija.

Prídelek pšenice

V naših krajih je pšenica v splošnem prav slabo obrodila, ker jo je marsikje uničila suša. Mnogi so žitna polja sploh preorali. V Italiji cenijo letošnji pridelek za kakih 5 milijonov stotov nižji od lanskega, ki je znašal 85 milij. stotov. Še večja pa je razlika med letošnjim in predlanskim pridelkom, ki je znašal 98 milij. Letošnji pridelek ne bi zadostoval za notranje potrebe, če bi ne bilo še nekaj ostankov iz prejšnjih let. Zmanjkala pa bo trda pšenica, katera se uporablja za testenine. Treba jo bo uvoziti.

Vlada namerava opustiti obvezno oddajo pšenice v državna skladišča, a za sedaj je le znižala oddajno količino za 4 milijone stotov na 10 milijonov. Prizadeti pa so proti taki vladni pšenični politiki, ker jim je obvezna oddaja jamčila ceno, ki je približno za 1/3 višja kot cena na svetovnem trgu. Vlada je sicer imela z obvezno oddajo pšenice velikanske stroške in izgube, katere hoče odpraviti. Letošnja cena za obvezno oddano pšenico je enaka lanski, in sicer 6.200 lir.

Industrija konzerviranega mesa

pripravi letno na celem svetu okoli 50 do 60 milijard škatel konzerviranega mesa z okoli 150 milijonov stotov mesa.

Italijanska industrija pripravi letno okoli 100 milijonov škatel mesnih konserv, od katerih potroši Lombardija okoli 30%, Piemont in Benečije pa po 10%. Središče proizvodnje je v Monzi pri Milanu, kjer kraljuje družba Simmenthal. Ista družba je l. 1951 zgradila blizu Rima še eno tvornico, ki zaposluje okoli 1.000 delavcev in pripravi dnevno okoli 200.000 škatel mesnih konserv. Manjše tvornice so po ostalih predelih Italije in tudi tu v Trstu.

NIZKE ALI VISOKE PŠENICE?

Genetiki ali stvaritelji novih pšeničnih sort težijo za tem, da vzgojijo čim nižje sorte: od prejšnjih, ki so imele do 150 cm (in tudi več) dolga stebila, smo prišli do sort, ki imajo komaj 50 cm dolgo slamu (sorta »acciaio«). Nove vrste bodo torej dale malo slame, ki bo zato postala dražja. Izgubo na slami pa izdatno povrnejo višji hektarski donosi. Pri nizkih sortah se lahko doseže na vsakem m² po 400 in več popolnih klasov, kar pomeni vsaj četrtino več kot pri visokih.

GOSPODARSTVO

Pomirilna sredstva v živinoreji

Pomirila ali pomirilna sredstva so snovi, ki jih vcepimo ali damo zaužiti živim organizmom in ki nato nanj več ali manj časa vplivajo. Organizem postane manj občutljiv za bolečine in oseba navadno kaže veselejše razpoloženje ali neke vrste otopelost, izgubi strah pred nevarnostjo in živci se pomirijo. Zaradi te njihove učinkovitosti je lahko razumeti, zakaj se je uporaba pomirila tako hitro razširila. Poznavalci trdijo, da v ZDA vsaka sedma oseba jemlje pomirila in da letna poraba znaša vsaj 3.000 stotov.

Ni še preteklo 10 let, odkar so bila odkrita prva pomirilna sredstva. Prvič so se pojavila l. 1952. To so bila »reserpin«, ki služi proti motnjam srca in urejuje krvni obtok; »cloropromazin« za želodčno-črevesne motnje; »L. S. D. 25« blagodejno vpliva na duševno bolne. Danes je znana že cela vrsta pomirila, pod mnogimi imeni pa se skriva eno in isto pomirilo: tako je dokazano, da ima »reserpin« v trgovini kar 17 različnih imen. Kako naj se v takih primerih spozna zdravnik, ki dobi od proizvajalca reklamne vzorce in še kakšno koristno darilo?

Pomirila so si danes utrla pot tudi v živinoreji in hvalisanja ter ponujanja ni konca ne kraja. Iz Washingtona javljajo, da so tako začeli ravnati z živino, namenjeno za zakol, ki baje nato mirneje prenaša prevoze z vlakom ali tovornjakom in ne izgubi niti grama teže. Trdijo nadalje, da je zato meso bolj nežno in prav nič slabše zaradi zaužitih pomirila. Krave molznice pa da dajejo več mleka, svinje ne požrejo več svojega zaroda, gosi se med prevozi ne tepejo, ovni so med striženjem mirni, nervozni in trmasti konji se umirijo itd. Morski ali indijski prašički so bile prve živali, na katerih so preizkusili njih učinke.

Pomirila služijo posebno živinozdravnikom: danes lahko zdravimo brez skrbi velike divje živali, katere bi morali drugače pobiti. V Texasu je živinozdravnik s posebno pripravo izstrelil na nekega dragocnega, a ranjenega in zato podivjanega bika vbrizgalno iglo s pomirilom in ga potem ozdravil. Na ta način lovijo danes tudi več-

je in nevarne zveri. Iz Kalifornije je prišla vest, da se je nekaj znanstvenikov vkrvalo na neko kitolovko z namenom, da bodo vrgli pomirilno harpuno na kakšnega kita in potem zmerili njegove srčne utripi in krvni obtok ter kar jih bo še zanimalo.

Pomirila so za človeka važna, a obenem nevarna pridobitev. Kje je meja med pomirili in med mamili (opij, morfij, hašiš, itd.)? Če so pomirila dovoljena, zakaj bi ne bila tudi mamila? Ali ne pustijo pomirila nobenih hujših posledic? Zdi se, da spadajo pomirila enako kot mamila pod državno kontrolo.

Mednarodni kongres za svilorejo

V preteklem aprilu je bil na Španskem (v Madridu, v Murcii in v Barceloni) mednarodni kongres za svilorejo. Razen Kitajske, ki je odklonila udeležbo, so poslale svoje zastopnike vse ostale države, ki se zanimajo za svilorejo. Udeleženi je bilo kakih 80 strokovnjakov.

Delo kongresa je bilo razdeljeno na več odsekov: Jugoslovan M. Tomić je vodil prvega, ki je razpravljal o murvah, ki edine nudijo hrano sviloprejkam. Govora je bilo o različnih sortah murv, načinu gojenja in tudi o škodljivcih, predvsem o metulju »hyphantria cunea Drury«, ki se je l. 1940 razpasel iz ZDA v okolico Budimpešte, od koder se je naglo razširil po Češkem, Rusiji, Romuniji, Bolgariji in Jugoslaviji. Gosenicam tega škodljivca gre najbolj v slast murvino listje, v skrajni sili pa se lotijo sploh vseh listavcev.

Drugi odsek se je pečal z vprašanjem, kako izboljšati sviloprejske pasme. Načeloval mu je Poljak E. Bakunjak, podpredsednik pa je bil Rus Gvenepadze, očitno Gruzin. Tretji odsek je razpravljal o hrani za sviloprejke, četrti o boleznih in zaščiti pred njimi, peti o proizvodnji semen, šesti o svilodih, njih razvijanju in potrebnih strojih. Sedmi odsek je razmotrival vprašanje, kako bi se naravna svila najbolj uveljavila, torej o gospodarski plati, osmi pa o znanstvenem raziskovanju in o strokovnem pouku.

Največje zanimanje za svilorejo so pokazali na kongresu zastopniki iz Rusije, Indije in Japonske, nekoliko manj Ogrska in Jugoslavija, najmanj pa zastopniki Italije, ki ugotavljajo, kako se v Italiji iz leta v leto krči sviloreja in je ni mogoče poživiti: kljub temu presega italijanska proizvodnja svilodov skupno proizvodnjo vseh evropskih držav.

Škropilnice za visoka drevesa

Podjetje Tormac iz Bologne ima zastopstvo ameriških škropilnic znamke Kiekens-Dekker, s katerimi lahko škropiš tudi 35 m visoka drevesa, n. pr. topole, itd.

ŽENA IN DOM

Drobni nasveti

- Če vas motijo potemnele kuhalnice in drugi leseni predmeti v kuhinji, jih od časa do časa zdrgnite s superoksidom in nato dobro izplaknite.
- V gobi iz sintetične gume lahko uporabite vse ostanke mila. Na strani napravite majhno zarez do sredine in stlačite v gobo ostanke mila.
- Rozine so okusnejše, če jih namočite za 24 ur v rumu in jih premešate s sladkorjem.
- Salama se na odrezanem mestu ne bo posušila, če boste nanjo prilepili rezino sveže limone.
- Moljev se znebimo s terpentincem. Obleke najprej dobro prezračimo, nato namažemo kožo omare s terpentincem in pustimo omaro nekaj ur odprto.
- Če je likalnik zarjavel, ga očistite z mešanico naribanega voska in soli.

- Preden odstranimo ribam luskine, jih za trenutek potopimo v vročo vodo.
- Kadar zabijemo žebelj v zid, pogosto okrušimo omet; da to preprečimo, nalepimo na zid nekoliko lepilnega papirja, ki bo zadržal omet.
- Mehko in obrabljeno metlo popravimo, če jo nekaj časa držimo nad posodo z vrelo vodo.
- Kolonjsko vodo lahko sami napravite, če zmešate nekaj kapljic parfema s 60% alkoholom.
- Olajšale si boste mučno iskanje gumbov v kaki škatli, če boste enake ali sorodne gumbice nanizale in zavezale na sukanec.
- Lončnice v stanovanju postavite vedno tako, da jih bo dosegel zračni tok, kadar zračite. Ne imejte jih blizu peči.
- Če se vam lomijo nohti, jejte čimveč mlečne hrane in ne pozabite jedi, ki vsebujejo mnogo vitaminov B.

Črno - rumena nevarnost

Rumena in črna barva sta svoje dni sestavljali avstrijsko cesarsko zastavo. Te dve barvi sta pomenili do leta 1918 moč v Srednji Evropi. Danes pa prav isti dve barvi plašita zapadni svet, in sicer po vsej pravici.

Dvoje kontinentov — rumeni azijski in črni afriški — iščeta potov in stikov, da bi se čim tesneje povezala. Kitajci in črnki narodi osrednje Afrike si segajo v roke in se krepijo na račun nekdanjih belih gospodovalcev. Že nemški geopolitiki so govorili o rumeni nevarnosti za Zapad. Danes rumena nevarnost, to je premoč rumenega kitajskega rodu, teži za tem, da bi prevzela tudi vodstvo črncev v Afriki.

Komunistična Kitajska se načrtno trudi, da bi razširila svoj vpliv in navezala diplomatske stike po vsej afriški celini. V tej diplomatski akciji je pa najvažnejša težnja Kitajske, da bi izpodrinila vpliv Sovjetske zveze na črni celini.

V zadnjih osemnajstih mesecih je Kitajska povabila 84 odposlancev iz Afrike na obisk v Peking. Ustanovila je Zvezo afriško-kitajskih prijateljev; v Kairu je odprla urade kitajsko-afriške vzajemnosti; po vsej Gvinejski obali delujejo kitajski dopisni uradi, ki dostavljajo vesti zamorskim dnevnikom. Kitajska je postavila redne diplomatske in konzularne odnose z Marokom, Gvinejo in Alžirijo; tej je tudi pomagala s precejšnjimi milijoni in orožjem. Gvinejski predsednik Seku-Ture bo obiskal Kitajsko.

Mao-tsetungova Kitajska opravičuje svoj prodor v Afriko z bojem proti evropskemu imperializmu in kolonializmu. V resnici pa

skuša prehiteti pretkani Mao tudi Sovjetsko Rusijo.

Brez dvoma se bo Kitajski posrečilo utrditi svoj politični vpliv v Afriki pred Rusijo. Že danes se opaža, da črnki mnogo raje poslušajo kitajske rumene odposlance kot pa ruske bele. Vzrok je psihološki: zamorci vedo, da so belci izkoriščali rumeno pleme prav tako kot črno. V odporu proti belcem so se znašli črnki in Azijci skupaj. Nevarnost ne preti zato samo Zapadu, ampak predvsem Rusiji, pa naj si je še tako komunistična.

Namesto rdeče-rumene zveze, vstaja črno-rumeni blok, ki z 900 milijoni ljudi grozi tako Zapadu kot Sovjetom.

Srednja Evropa spreminja podnebje

Nemški vremenoslovec Alwin Seifert je objavil v Münchenskem dnevniku Süddeutsche Zeitung razpravo, v kateri dokazuje, da se podnebje Srednje Evrope precej naglo spreminja. Z jugovzhoda zajema vse srednjeevropsko ozemlje panonsko-kontinentalno podnebje z večjimi temperaturnimi razlikami med poletjem in zimo, z daljšimi sušnimi razdobji in s hujšimi nalivi, ki pa zaradi svoje silovitosti in nenadnosti ne namočijo dovolj zemlje, temveč zdrve v obliki hudournikov v nižine ter povzročijo poplave.

Za primer navaja Seifert Štajersko in Koroško, kjer se pojavljajo poleti dolga sušna obdobja, s katerimi so zadovoljni ho-

telirji v tujskoprometnih središčih, kmete pa spravljajo v obup. Z vdorom panonsko-celinske klime se razširjajo v srednjo Evropo tudi rastlinske in živalske vrste, ki so značilne za tisto ozračje. Danes že marsikje raste vinska trta, kjer bi v preteklem stoletju še nihče ne bil sanjal, da bi jo gojil. Razne vrste ptic, metuljev, hroščev, kobilic se udomačujejo v severnih krajih, kjer jih prej niso poznali. Te živali so bile do zdaj razširjene v deželah ob Črnem morju.

Suša povzroča, da usihajo vode in se krčijo ledeniki. Seifert napoveduje, da bo prišel čas, ko se bodo srednjeevropski planski potoki in rečice spremenili v take puste suhe struge, kot jih pozna danes Italija v Apeninih in ki se napolnijo le ob nalivih z mogočnimi količinami vode, ki zdrve v dolino ter povzročajo ogromno škodo.

Reguliranje potokov, betoniranje rečnih strug ter izsuševanje močvirij le še pospešuje »postepljenje« (po besedi stepa) srednje Evrope. Vremenoslovec predvideva celo pomanjkanje vode v nekaterih srednjeevropskih pokrajinah.

Andrej Bolko mr. ph.

Farmaceutski proizvodi in kemikalije

IRST - Ulica Torrebianca št. 21/II

IMPORT-EXPORT

Telefon 31-316

Božični teden je delala naša izmena podnevi. Ko smo se na sveti večer vračali v taborišče, je bilo zasneženo mestece še bolj tiho kot ob drugih večerih. Na ulicah skoro ni bilo žive duše, le kak pes je lajal v zvezdnato noč. Čeprav je veljala zatemnitev, so bila vendar mnoga okna razsvetljena in skozi marsikatero smo razločili razsvetljeno božično drevo in sence otrok, ki so plesale po zavesah. Tiste zakurjene, lepe sobe z božičnimi drevesčki in srečnimi otroki so bile tako blizu, le nekaj korakov bi nam bilo treba storiti, pa bi bili lahko potrkali na okno ali na vrata, slišali smo celo božične pesmi iz radia ali vesele vzklike otrok, in vendar se nam je zdelo vse bolj oddaljeno in manj resnično kot pravljica. Pravljčnost je vseh in nikogar, nihče si je ne more prisvojiti in nihče ne more drugega izključiti iz nje, če se sam ne izključi. Od božiča ljudi v Überlingenu pa smo bili tako popolnoma izključeni, kakor da bi živeli na drugem planetu in bi ne spadali k isti človeški vrsti. Imeli smo grenak občutek, da nas loči od drugih ljudi, prostih ljudi, silno globok prepad, ki ga lahko poravnava le konec vojne. In v svoji notranjosti smo to tako jasno čutili, da se nismo niti vdajali tisti tihi bolečini. Bilo je pač samo ob sebi razumljivo, da poslušajo drugi ljudje na sveto noč božične pesmi, mi pa kot vedno SS-ovske kletve in psovke. Radovedni smo bili le, če bodo zaradi svete noči vsaj malo bolj obzirni, in bili smo rahlo razočarani, da niso bili. Posebno bolelo pa nas niti to ni več.

»Toda kako bodo vendar ti ljudje obhajali svoj božič? Ali v takem razpoloženju?« sem skoraj z začudenjem pomislil ob divjanju nekkih SS-ovcev za menoj. Saj mnogi bodo potem, ko nas bodo zaprli v taborišče, za to noč prosti in ni si bilo mogoče misliti, da bi ne bili tako ali tako deležni božičnega praznika.

Na tistem smo upali vsaj na malo boljše večerjo, toda to upanje se je takoj pokazalo kot neutemeljeno. Pač pa nam ni bilo treba tako hitro spat kot ponavadi. Lahko smo ostali kako poldrugo uro dalje pokonci. In ta čas smo nekateri izkoristili za to, da smo si vendarle pripravili malo božičnega razpoloženja, zlasti mi Slovenci. Zbrali smo se v posamezne gruce in posedli na kak mirnejši kraj, najrajši na kak vrhni pograd, ter se po-

Tekma s smrtjo 17.

E. Z.

govarjali o stvareh, ki nam je navdihovalo hrepenenje: o domačem kraju, o tem, kako so kje obhajali božič, a največ seveda o tem, kdaj bo prišel konec našega trpljenja. Nekateri skupine so tudi polglasno zapele naše božične pesmi; potem so se oglasili še Italijani in drugi.

V baraki je bilo še kar toplo, ker je stala sredi nje železna peč, ki smo jo kurili z lesom, katerega smo naskrivaj prinesli pod obleko s seboj od jame, n. pr. kos odlomljenega držaja lopate, oklešček, nekaj deščic od zavrženega zaboja za dinamične naboje itd. Nekateri, ki smo bili zbrali dovolj volje, smo si pripravili za praznike nekaj prepečenca, krhljev, biskvita, prežganja ali kako jabolko in smo pobožno uporabljali tiste dolge skrivane priboljške, da bi jim ne ušel užitek nobenega grizljaja. Navadno smo po dva ali trije zložili skupaj svoje prihranke in skušali napraviti iz njih kaj okusnega. Moj sosed na ležišču in jaz sva zdrobila nekaj kosov prepečenca, namazala dno menažke z margarino, nato pa izmenoma nasula vanjo nekaj tistega zdroba ali nastrganega jabolka ter postavila menažko na pečko, da se je vsebina čim bolj ocvrla. Dišalo je zelo prijetno in kmalu sva imela širok krog občudovalcev, ki so vablivo vlekli tisti vonj v nos. Še najbolj je bil podoben vonju jabolčnega štrudla in zvariti nekaj takega je bil tudi najin namen, ki se pa ni prav posrečil. Ko se nama je zdelo, da se je vsebina menažke dovolj nacvrčala, sva vzela menažko s peči in jo morala najprej pokazati strmečim gledalcem. Bilo je nekaj napol tekočega, ali vsaj zelo mehkega, a dišalo je res kot štrudel. Nekaterim prijateljem sva dala tudi okusiti, nato pa sva se umaknila na svoje ležišče in zbrano postrgala iz menažke tisto reč, izmenično vsak po eno žlico. Bila je dobra kot še nikdar noben štrudel.

(Dalje)

ŠPORTNI PREGLED

Crvena zvezda prvak

V nedeljo so bile v Jugoslaviji tekme zadnjega kola 14. državnega nogometnega prvenstva. Crvena zvezda je v Tuzli premagala Slobodo s 5:1 (4 gole je zabil izvrstni Kostić) in tako že šestič osvojila naslov državnega prvaka. Dinamo, ki si je letos zagotovil zmago v tekmah za jugoslovanski pokal, je zaostal za najboljšo enajstorico le za eno točko. Na tretje mesto so je uvrstili Partizan, ki je v odločilni tekmi za častno mesto zaigral neodločeno (2:2) z Vojvodino; ta pa se je z enakim številom točk ustavila na četrtem mestu. Sredi lestvice se nahajajo: Hajduk, Sarajevo, Beograd in Rijeka. Na 9. oziroma 10. mestu sta Radnički in Velež, ki

sta tako ostala v prvi ligi. Sloboda in Budućnost sta se pa morali posloviti od družbe najboljših.

KONČNA LESTVICA PRVE LIGE

1. CRVENA ZVEZDA	22	15	3	4	47	25	33
2. DINAMO	22	14	4	4	48	20	32
3. PARTIZAN	22	11	5	6	49	29	27
4. VOJVODINA	22	10	7	5	36	22	27
5. HAJDUK	22	10	6	6	47	26	26
6. SARAJEVO	22	9	5	8	35	39	23
7. BEOGRAD	22	7	7	8	28	30	21
8. RIJEKA	22	7	4	11	30	52	18
9. RADNICKI	22	5	7	10	31	38	17
10. VELEŽ	22	5	7	10	27	39	17
11. BUDUCNOST	22	4	4	14	16	39	12
12. SLOBODA	22	3	5	14	15	49	11

Zmagovalca druge lige sta Split in Vardar iz Skoplja, ki bosta na prihodnjem tekmovanju igrala v prvi ligi.

— • —

OD ŠPORTA DO ŠPORTA

BOKS — Amerikanec Patterson je premagal Sveda Johanssona s k. o. v 5. rundi in tako ponovno osvojil svetovno prvenstvo teške kategorije.

AVTOMOBILIZEM — Sedemnajst najboljših vozačev sveta se je v nedeljo udeležilo v Francorchampsu velike dirke za nagrado Belgije. Zmagal je Avstralec Jack Brabham. Mlada vozača Angleža Bristow in Stacey sta se med dirko smrtno ponesrečila.

KOLESTARSTVO — Nino Defilippis je v nedeljo zmagal v 34. dirki po Toskani.

NOGOMET — V nedeljo so bile na sporedu tekme za Pokal prijateljstva in za Alpski pokal. V prvem tekmovanju vodijo italijanske enajstorice z izidom 28:20 proti francoskim ekipam; v drugi tekmi je stanje 10:6 v korist Italije proti Švici.

Benetke se ugrezajo

Ze pred dvema letoma so nekateri stavbeniki razburili svet, češ da bo laguna požrla Benetke z vsemi njenimi neprecenljivimi zakladi. Te dni so se pa zbrali v Benetkah na posvet zgodovinarji, geologi, stavbeniki in drugi znanstveniki. Odlični zbor je po vsestranski proučitvi zaklical v svet, da se »kraljica morja« počasi, a vztrajno pogreza v morje. Geolog Leonardi, vseučiliški profesor v Ferrari, je na podlagi večletnih merenj in izkopanin dokazal, da so se tla pod Benetkami od 13. stoletja sem znižala za 80 cm; od rimske dobe do danes pa kar za 2,45 do 3 m in od začetka zgodovinske dobe za 4, ponekod celo za 6 m. V približno 5000 letih se je mesto ob laguni pogreznilo kar za 6 metrov. Če pojde tako dalje, je kaj lahko izračunati kdaj bodo Benetke zginile.

Učenjaki so odkrili vzroke, zakaj bo morje zalilo Benetke. Med prirodne vzroke spada raztapljanje ledenih mas na tečajih. Taljenje pa dvigne srednjo morsko gladino. Drugi vzrok je menjavanje vodnih tokov, ki tudi dvigujejo višino morja.

Med umetne vzroke pa spada vedno večji razvoj stavbarstva. Se v prejšnjem stoletju »lahke« Benetke so danes obremenili z visokimi in težkimi stavbami, ki jim premehka lagunska podlaga ni več kos. Vlada je obljubila vso pomoč, da ne propade to edinstveno mesto na svetu.

Bor : Izola

V nedeljo sta se na stadionu »Prvi maj« srečali tržaški BOR in Partizan iz Izole.

Najprej sta se spoprijeli ženski odbojarski ekipi. Domačinke so z lahkoto porazile goste z izidom 3:1 (15:3, 15:10, 14:16 in 15:3). Najboljše igralko so bile Pavletičeva, Hmeljakova in Širčeva. Za Bor so nastopile še Battista, Mijot in Bandi.

Mnogo zanimanja je bilo za srečanje moških ekip. Tržačani so tokrat premagali nasprotnike z izidom 3:1 (15:13, 15:9, 12:15 in 15:9), čeprav je bila igra zelo izenačena. Moštvo Bora je bilo zelo vibrano in opazili smo, da stalno napreduje, kar je dober znak za nadaljnja tekmovanja. Za Bor so igrali: Jurkič, Pavlica, Sušteršič, Drašič, Cesar, Posega, Jurinčič in Dovgan.

Obe društvi sta se srečali tudi v namiznem tenisu. Tudi v tej športni panogi so Tržačani prepričljivo zmagali (7:2). Ekipo so sestavljali Grbec, Sosič, Posega in Patrizio.

Krčevito upiranje

Italijani so zasedali Primorje. S fronte so se valile razkropljene armade. Narodi habsburške monarhije so si postavili svoje narodne vlade. Cesar se je pa še vedno krčevito upiral trdni volji podložnikov, ki so hoteli mir, kruha in novo vladavino. Cesar-ska hiša ob Donavi je svojim narodom pripravila popolno razsulo.

Niti Habsburžani niti Hohenzollerci v Nemčiji niso razumeli, da se morajo državne ustave preosnovati v duhu svobode. Cesarstvo je zgubilo vso svojo vrhovnost. Prave nositeljice državne oblasti so postale vlade posameznih avstrijskih narodov. Cesar Karl I. in cesar Viljem II. sta bila gluha za take glasove.

Ostati na oblasti, krčevito se oprijemati prestola, le to jima je lebdelo pred očmi. Prestol in oblast dedov, to je sveto poslanstvo, gorje komur je proti oblasti! Upala sta še ob prvem udarcu dvanajste ure na nek čudež, ki bi se moral zgoditi zaradi tradicije cesarskih dinastij. Mit oblasti in poslanstva ter čaščenje osebnosti in veljave sta bolj kot zunanje razmere izpodkopala cesarske prestole.

Da mora cesar Karl odstopiti, ne toliko zaradi tega, ker so bili proti njemu kot osebi, ampak bolj kot predstavnik tisočletne habsburške samovlade, je že človek z ulice vzletel nekaj, kar je samo po sebi umevno. Socialistični dnevnik »Vorwärts« (Naprej) se je še 2. novembra spraševal v uvodniku »Kaj bo storil cesar?« Razširile so se govornice, da je odstopil in zbežal, da je razpustil dvor in cesarsko telesno stražo. Vse te novice, poročene v splošni

136

V SONCU in senci

(Usoda Habsburžanov)

zmešnjavi, so se trenutno izkazale kot neresnične. Zato končuje članek: »Kljub vsemu ne more več nobena stvar ustaviti vprašanja, kaj bo storil Cesar? Kdaj bo to storil?«

A cesarji niso bili edini, ki so se krčevito oprijemali svojih prestolov, pojavljali so se celo novi kandidati. Wittelsbachovci z Bavarske so izjavili, da bi radi prevzeli prestol, če odloži Viljem svojo krono. Popolnoma naravno se jim je zdelo barantati z državami in za oblast kot pri kravji kupčiji.

Zadnje ure nereda in zmede

V središčih monarhije, t. j. na Dunaju in v Budimpešti se še nekaj dni pred popolno predajo ni vedelo, kdo ukazuje. Vse se je že podrlo; ogrodje države, s svojo birokracijo, čeprav zelo krhko, pa je stalo. Tisto ogrodje, ki je že eno stoletje predstavljalo vso Avstrijo.

Policijski načelnik Skubl v Ljubljani je še kar nadaljeval z zaplembami listov, ki so pisali o umikanju avstrijskih armad v Furlaniji.

Drugi steber lesenega ogrodja, t. j. vojska podonavske monarhije se je po zakonu vztrajnosti še vedno upirala napredujoči italijanski armadi. Avstrijski glavni vojaški stan je še 2. novembra izdal uradno vojno

poročilo: »Na italijanski fronti se bodo naše čete, izpraznujoč ozemlje po načrtu, nekoliko umaknile.«

Menda je to bilo zadnje poročilo nekoč tako slavne armade...

Pa še taka poročila niso streznila prevročih nemškutarških možganov. V osvetlitev črne apokalipse tistih dni naj navedem en sam primer. Dan pred dokončnim polomom je ustrelil orožniški stražmojster Kandutsch (Kanduč) družinskega očeta Matijo Mervarja iz Vipave. Kaj je bilo vzrok tolikega divjaštva? Črnovojnik Mervar je ostal zaradi težke žene boleznii dva dni preko dopusta doma. Orožnik ga je ustrelil kot vojnega ubežnika. Takih Kandut-schev, ki so menili, da je od njih divjaštva odvisen obstoj Avstrije in cesarja, je bilo na žalost še zadnje dni preveč.

Zmešnjava je rastla kot val ob potresu. Na Dunaju je lepila po zidovih proglašene zadnja c. kr. vlada pod ministrom Lamm-schem, obenem pa je že prirejela poulične demonstracije nova vlada Nemške Avstrije.

V enem samem dnevu se je razbežala dvorna straža. Vojaki so kričali: »Saj nimamo več ne cesarja ne kruha!« Neki stotnik je pregovoril eno tretjino moštva, da se je vrnilo k stražnicam.

(Dalje)

GOSTILNA

Furlan

REPENTABOR
Telefon 21-360

Pristna domača vina in izborna kuhinja!

6

Za
našen a i m l a i š e
P o t
v n e z n a n oSamuel
ScowillMiki
Muster

43. Profesor je pokimal postavljemu, širokoplečemu možu temne polti, ki mu je veselo odzdravil, in razložil: »To je moj dolgoletni spremljevalec na raziskovalnih poteh. Hen iz indijanskega rodu Mundurukov. Kadar nisva na potovanjih, skrbi za hišico, ki sem si jo zgradil v Pará, izhodiščnem kraju vseh mojih odprav.«

44. Ko so popotniki stopili na suho, so se najprej prijazno pozdravili z novim tovarišem, potem pa so poskrbeli za prtljago. Hen je že zbral nekaj nosačev, ki so si naložili profesorjeve zaboje in ostalo prtljago na rame in se napotili iz pristanišča proti profesorjevi hišici. Hen je stopal ob profesorju in mu poročal o novicah.

45. »Brzjavka vas čaka doma, profesor,« je dejal. »Prispela je pred tremi dnevi.« — »To sem pričakoval,« je zamrmral profesor Grey in s pomenljivim pogledom ošinil Peggy, ki jo je ob tej novici oblila rdečica. »Brzjavka je gotovo prišla iz San Paula,« je pomislila. »Očka zahteva, da se moram vrniti domov. Lepo reč sem si skuhala!«

46. Komaj so potniki stopili na prag profesorjeve hišice, se je v trenutku znočilo. Peggy se je zmedeno ozrla okrog sebe: »Sonce je šele zašlo — in že je trda noč.« Profesor Grey ji je razložil: »V tropskih krajih ni mraka. In še marsikaj boš doživela, o čemer se ti niti sanjalo ni.« Kot da bi bila v njegovih besedah groznja...

47. Ko so se stric Tom, Peter, Jim in Peggy umili in preoblekli, so se zbrali v profesorjevi delovni sobi. Profesor Grey je sedel za pisalno mizo in vrtel med prsti brzjavko. Pokazal jo je svojim prijateljem. »Pošlji dekle domov stop Howard Thacker.« Učenjakove oči so se sprehodile po vseh pričakujočih obrazih in obstale na Peggy.

48. Brez besede je profesor Grey potegnil iz predala tiskovino in napisal nanjo tri, štiri besede. Pozvonil je in vstopil je Hen. »Jutri zjutraj odpošlji to brzjavko!« je naročil profesor. Peggy je sklonila glavo in komaj zadrževala solze. Konec je njene pustolovščine! Tedaj ji je profesor pokazal odgovor: Dekle pojde z nami!

BUFFET

Tomazič

TRST - Ul. Cassa di Risparmio 3 - Tel. 35-301

Kranjske klobase in kraški teran
dobiš pri Tomaziču vsak dan!

ZNANO AVTOPREVOZNIŠKO PODJETJE

KANOBEL MEDARDTRST - Ulica Ippodromo 16 - Telefon 90-812
se priporoča

GOSTILNA

Ostzouška

TRST - Ulica S. Nicolò 1 - Telefon 37-918

ZNANA SLOVENSKA TRGOVINA
Z MANUFAKTURO IN TKANINAMI**FRANC UDOVIČ**TRST - Ulica Mazzini 46 - Telefon 94-550
Trg Ponterosso 5 - Telefon 29-686KROJASKA DELAVNICA
ZA DAME IN GOSPODE**STANISLAV KOŠUTA**

TRST - Ulica Raffineria 5 - Telefon 95-498

PODJETJE

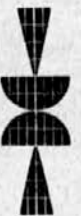
VLADO ŠVARAElektromehanična delavnica
za avtomobile in motocikle
TRST - Ulica Giulia 28 - Telefon 96-742

NAJLEPŠE CVETLICE DOBITE PRI

Jvanki

TRST - Ulica dell'Istria 17 - Telefon 95-052

TISKARNA

graphis

TRST

Ulica sv. Frančiška 20 - Tel 29-477